

GENERALDIREKTØREN

Maria Rørbye Rønn

DR Byen

Emil Holms Kanal 20

DK - 0999 København C

T +45 3520 3040

www.dr.dk

10. november 2020

Kære !

Du har den 18. oktober 2020 klaget over det daglige overblik på dr.dk over indlæggelser og dødsfald som følge af coronavirus. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og skrevet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Generaldirektør

Kopi:

Journalen

Etikchef, Anja Lundberg Andersen

Underdirektør, GD Stab, Lasse Ring Christensen

Seniorkonsulent, LSR, Mikkel Vincentz Pedersen

Redaktionschef, Hans Christian Kromann, DR Nyheder, Aktualitet og Distrikter

Chefkonsulent, Marianne Juul, DR Nyheder, Aktualitet og Distrikter

Direktør, Sandy French, DR Nyheder, Aktualitet og Distrikter

Gennemgang af sagen

Den 18. oktober 2020 henvender _____ (herefter benævnt Klager) sig til DR med en klage over det aktuelle (den 18. oktober 2020) overblik på dr.dk over de sundhedsmæssige konsekvenser af corona. DR har under pandemien et dagligt overblik under overskriften "Status på coronavirus lige nu."

Klager skriver:

"Jeg ønske at klage over den måde DR presenterer myndighedernes tal for indlæggelser og dødsfald i forbindelse med corona.

Artiklen giver indtryk af at tallene dækker personer der er indlagt eller døde PÅ GRUND AF corona virus. Eksempelvis skriver I: "Grafen herunder viser, hvor mange danskere der er indlagt på sygehus på grund af coronavirus" Sundhedsstyrelsens forklaring til de samme tal er dog:

"indlagte viser, i hvor mange senge på intensivafdelinger og på andre afdelinger i regionerne, der ligger patienter med laboratorie-bekræftet COVID-19 kl 7 hver morgen, og som er indlagt af på grund af COVID-19 infektionen eller på grund af en anden sygdom."

Tallet dækker altså ikke alene over folk der er indlagt PÅ GRUND AF coronavirus men også over personer der er testet positiv for coronavirus men er indlagt på grund af noget helt andet.

Det er derfor misinformation, når DR skriver at disse er indlagt på grund af coronavirus.

Jeg ønsker også at klage over at DR ikke forklarer at dette også gælder for tallene for indlagte på intensiv og for antallet af døde.

Tallet beskriver IKKE hvor mange der er indlagte PÅ GRUND AF coronavirus, blot hvor mange der er indlagt på intensiv eller dør inden for 30 dage efter at have fået en positiv coronatest.

Med denne misinformation er DR med til sløre myndighedernes information, og skræmme borgerne til at tro at mange flere bliver syge og dør af corona end hvad der faktisk er tilfældet."

DR's svar til klager

Den 23. oktober 2020 svarer programmedarbejder Lotte Stensgaard på vegne af redaktionschef Hans Christian Kromann, den pågældende:

"Jeg har kontaktet vores coronatal-ansvarlige, og han skriver:

"Du har ret i, at man godt kan figurere i statistikken som coronapatient, selvom man primært er indlagt på grund af f.eks. et brækket ben eller anden sygdom. Så man kan godt argumentere for, at dette forbehold burde fremgå mere tydeligt. I dag er det med i fodnoten på grafen.

De pågældende er dog indlagt på en coronaafdeling på grund af corona og kræver særlig isolation og pleje for at forhindre smitte.

Samtidig er det en meget lille del af patienterne, der primært er indlagt af andre årsager. Vi har tal, der viser dette, som vi regner med at offentliggøre snarest.

Derfor ser vi pt. ingen grund til at ændre formuleringen.

*I forhold til dødsfald har SSI lavet en gennemgang af 277 patienter og fandt, at kun 1 af dem oplagt var død af en anden årsag en corona. Så der er ikke noget der tyder på, at dødstillene er fyldt med trafikofre og lignende, der tilfældigt var smittet med corona.
<https://files.ssi.dk/COVID19-epi-trendogfokus-30042020-611s>*

Klager anker svaret til LSR den 29. oktober:

"Jeg har til DR klaget over dækningen af tal for Covid-19. Jeg har klaget over at DR enten misinformerer eller ikke fortæller hvad tallene dækker over. DR har afvist min klage (se nedenstående for klagen samt svar). DR erkender at de ikke fortæller sandheden om hvad tallene dækker over, men begrundet det med at at det næsten er sandheden, og afviser derfor at ændre i formuleringerne. Der refereres desuden til en undersøgelse fra marts 2020 omkring dødsfald relateret til Covid-19.

Jeg mener at DR som et seriøst medie skal skrive sandheden, andet er useriøst. Derfor beder jeg lytternes og seernes redaktør om at kigge på sagen.

Jeg vil desuden gøre opmærksom på at den dokumentation som DR henviser til IKKE dokumenterer hvad DR hævder den dokumenterer (at 276 personer ud af 277 døde med Covid-19 også er døde på grund af Covid-19)

I dokumentationen står at:

For de resterende er det enten sandsynligt, eller kan ikke udelukkes, at COVID-19 var årsag eller medvirkende årsag til døden.

At der "ikke kan udelukkes at Covid-19 var medvirkende årsag til døden" er ikke det samme som at personen er død af Covid-19

Jeg kan derudover nævne at DR for nyligt har bragt en artikel om at ca 15% af dem der er indlagt med Covid-19 er indlagt af helt andre årsager. Det står i skarp kontrast til DR's svar på min klage.

Jeg håber at lytternes og seernes redaktør vil tage denne sag op, så DR's dækning af coronatal kan blive mere lødig."

LSR bekræfter samme dag, at klagen vil blive gennemgået og behandlet som en ankesag med indstilling til generaldirektøren.

Procedure

DR har svaret Klager fem dage efter, at DR modtog klagen. DR opererer i sine etiske retningslinjer med en svarfrist på fire uger. Klagen er behandlet inden for fristen. Derimod er klagen ikke besvaret korrekt og i overensstemmelse med DR's egne regler – af den indholdsansvarlige chef. DR's etiske retningslinjer kapitel 24 slår fast, at DR-medarbejdere ikke svarer på klager over sig selv, men skal videregive sagen til redaktionschef eller direktør. Hvis en chef lader en medarbejder besvare en klage, bør det fremgå af klagebesvarelsen, at svaret er afgivet på vegne af den pågældende chef. Jeg anser derfor svaret som værende sendt på vegne af redaktionschef Hans Christian Kromann – om end dette ikke fremgår af svaret. Svaret forholder sig til de klagepunkter, som Klager indbringer.

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

Klager mener overordnet, at DR giver forkerte oplysninger og taler mod bedre vidende. Dermed mener Klager, at DR's etiske retningslinjer ikke er overholdt. LSR sammenfatter her tre klagepunkter i Klagers henvendelse:

1. Klagers første påstand er, at DR i sit daglige overblik giver et forkert billede af, hvor mange, der er indlagte eller døde på grund af corona. Klager fremhæver et citat fra opdateringen den 18. oktober: *"Grafen herunder viser, hvor mange danskere der er indlagt på sygehus på grund af coronavirus"* Sundhedsstyrelsens forklaring til de samme tal er dog:

"indlagte viser, i hvor mange senge på intensivafdelinger og på andre afdelinger i regionerne, der ligger patienter med laboratorie-bekræftet COVID-19 kl 7 hver morgen, og som er indlagt af på grund af COVID-19 infektionen eller på grund af en anden sygdom."

Jeg har ikke adgang til den pågældende side den 18. oktober, men samme formulering står den 4. november, hvor jeg skriver dette: *"Grafen herunder viser, hvor mange danskere der er indlagt på sygehus på grund af coronavirus. Tallet er ekstremt vigtigt at holde øje med, da myndighedernes største bekymring er, at hospitalerne bliver overbebyrdede og får svært ved at tage sig af alle alvorligt syge."*

2. Klagers anden påstand er en forlængelse af den første. Her påpeger Klager, at samme fejl går igen i opgørelsen over antal personer på intensivafdelinger og personer, som er døde.

3. Klagers tredje påstand er, at DR's henvisning til notat fra Statens Serum Institut (SSI) blive forkert anvendt og fortolket. Ifølge Klager læser DR papiret således, at notatet dokumenterer, at 276 personer ud af 277 døde på grund af corona i den undersøgte periode.

Ad 1.

I forhold til den første påstand giver DR klager medhold i, at man godt kan figurere i statistikken, selv om man er indlagt med en anden sygdom. Det forhold er med i en fodnote, skriver DR. Videre føjer DR til i svaret, at man dog er indlagt på en coronaafdeling, og kræver særlig pleje.

DR har en fodnote til grafen over antal indlagte. Her står: *"En patient kan dog godt være indlagt i første omgang af andre årsager og flyttet til en coronaafdeling efter en positiv test. Patienter i respirator er en delmængde af patienterne på intensiv."*

På Sundhedsstyrelsens hjemmeside, hvor de daglige tal bliver lagt ud, står der i en fodnote til de daglige indlæggelsestal:

"Indlagte viser, i hvor mange senge på intensivafdelinger og på andre afdelinger i regionerne, der ligger patienter med laboratorie-bekræftet COVID-19 kl 7 hver morgen, og som er indlagt af på grund af COVID-19 infektionen eller på grund af en anden sygdom. Det kan være forskellige patienter de forskellige dage. Der tages generelt forbehold for oplysninger vedr. respirator."

Det samme gør sig gældende for den delmængde, der er indlagt, men på intensiv eller på intensiv afdeling og i respirator.

Klager har ret i – og det medgiver DR – at formuleringen er firkantet i forhold til de underliggende data. En vist antal af de daglige 'corona-indlagte' kan være indlagt med andet end corona. Det fremgår i dag af en fodnote, men kunne godt være tydeligere fremstillet i den forklarende tekst til DR's grafik.

Ad 2.

Anden del af Klagers henvendelse drejer sig om DR's udlægning af dødsfald som følge af corona.

Det centrale her er det notat fra SSI, som DR henviser til. Notatet har titlen "Epidemiologisk trend og fokus: Dødelighed. Det er udgivet den 30. april 2020. Her svarede DR klager: *"I forhold til dødsfald har SSI lavet en gennemgang af 277 patienter og fandt, at kun 1 af dem oplagt var død af en anden årsag en corona. Så der er ikke noget der tyder på, at dødstillene er fyldt med trafikofre og lignende, der tilfældigt var smittet med corona."*

<https://files.ssi.dk/COVID19-epi-trendogfokus-30042020-61ls>

I notatet står der, at for de første 277 personer i Danmark, som var døde enten af eller med covid-19, havde man gennemgået dødsårsagsattesterne. På baggrund af de anførte diagnoser eller andre sygdomme hos de afdøde, havde man vurderet, om de var døde af eller med covid-19. Kun én af de 277 patienter var oplagt død af en anden årsag (end covid-19). Herefter står der i notatet: *"For de resterende er det enten sandsynligt, eller kan ikke udelukkes, at COVID-19 var årsag eller en medvirkende årsag"*

til døden. Det er ikke ud fra dødsattesterne muligt at afgøre, om de angivne underliggende sygdomme var af mild eller alvorlig karakter."

Endvidere står der, at for 83 procents vedkommende havde de været i kontakt med hospitalsvæsnet inden for de seneste fem år med specifikke underliggende sygdomme. Andre 15 døde havde ikke været i kontakt med hospitalsvæsnet, men der var anført en underliggende sygdom i dødsårsagsattesten, som medvirkende årsag til døden. På den baggrund vil jeg give Klager medhold.

SSI-notatet forstår jeg således, at døden godt kan have flere årsager. Én af dem kan være covid-19. En patient kan have en almentilstand, der er svækket for eksempel som følge af cancer eller diabetes, hvor patienten – måske – ender med også at dø af corona, fordi smitten spiller sammen med en i forvejen sygdomsramt patient. Det kan SSI i notatet ikke kvantificere, fordi SSI kun ser på data på dødsårsagsattesterne.

På sit daglige 'dashboard' fremlægger SSI dagsaktuelle tal og statistikker. Her skriver man om dødsårsag: *"Definitionen af et COVID-19-relateret dødsfald, defineres som en person der er død indenfor 30 dage efter påvist COVID-19-infektion. COVID-19 er ikke nødvendigvis den tilgrundliggende årsag til dødsfaldet. Oplysninger om dødsfald er hentet fra CPR-registret og Dødsårsagsregistret."*

Langt de fleste indlagte med corona har underliggende sygdomme og er i forvejen i de ældste aldersgrupper. SSI må forstås sådan, at man ikke ud fra dødsattester kan afgøre i hvilket omfang samspillet mellem corona og andre sygdomme har taget livet af patienterne, men at der er et samspil.

Dermed er det heller ikke muligt at sige, at de entydigt er døde som følge af corona. Det er misvisende at svare Klager med, at der ikke er noget, der tyder på, at dødstallet er *"fyldt med trafikofre eller lignende, som tilfældigvis var smittet med corona."* Klager har ret i, at man ikke kan konkludere, at de pågældende i undersøgelsen døde på grund af corona. Det er en forkert udlægning, når DR i svaret til Klager skriver, at undersøgelsen viste, at kun én oplagt var død af en anden årsag end corona. Det er ikke hvad hverken Sundhedsstyrelsen eller SSI selv skriver, og DR's svar afspejler ikke den kompleksitet.

Ser man på tekst og grafik i DR's daglige overblik, så fremgår denne nuancering af en fodnote til dødsgrafen.

I fodnoten står blandt andet: *"Søjlerne viser de faktiske dage, dødsfaldene er sket på, mens grafen viser antal registrerede dødsfald i alt en given dag. Da der ofte er tale om personer med andre underliggende sygdomme, kan man ikke altid være sikker på, at Covid-19 er dødsårsagen."*

Senere i overblikket beskæftiger DR sig med hvem, der bliver hårdest ramt. Der står: *"Mange af de hårdest ramte havde andre sygdomme i forvejen. En stor del af de døde og indlagte i Danmark led i forvejen af for eksempel hjertesygdomme, cancer eller diabetes."*

DR kunne – som DR selv er inde på – være mere detaljeret i beskrivelsen af, hvem der bliver indlagt og dør, men omvendt fremgår oplysningerne af fodnoter samt andre steder i teksten i dagens overblik på dr.dk. DR har ikke i denne sammenhæng fremlagt forkerte tal, som overtræder DR's etiske retningslinjer og grundlæggende værdier om at

tale mod bedre vidende eller have skjulte dagsordner. Oplysningerne er til stede. Klager får ikke medhold i den del af kritikken, og – om end overblikket kunne være mere nuanceret – er der ikke tale om misinformation, som Klager skriver, og dermed skræmme befolkningen.

Ad. 3

DR har kun i svaret til Klager citeret en del af SSI-undersøgelsen fra foråret 2020, hvor der står, at kun én af de 277 oplagt var død af andet end corona. For de 276 andre føjer SSI til, at det enten er sandsynligt eller ikke kan udelukkes, at covid-19 var årsag eller medvirkende årsag til døden. SSI skriver videre, at man ikke kan afgøre, om de underliggende sygdomme var af mild eller alvorlig karakter.

DR konstaterer unuanceret i svaret, at alle – minus én – døde af corona i SSI-undersøgelsen. Men SSI selv åbner for en større tvivl om dødsårsagernel, da man ved for lidt om de faktiske dødsforhold mellem corona og andre underliggende sygdomme og dødsårsager relateret til de 277 dødsfald.

Selv om DR's svar til Klager er unuanceret, så rummer det daglige overblik på dr.dk netop de oplysninger, som fastslår, at man ikke altid kan være sikker på, at covid-19 er dødsårsagen, og det fremgår ligeledes, at en stor del af de døde, også havde andre alvorlige sygdomme. DR har dermed på dr.dk oplysningerne med, og Klager får ikke medhold.

Konklusion og sammenfatning

En læser klagede over DR's daglige corona-overblik på dr.dk den 18. oktober 2020. Han fandt det misvisende, at DR skriver, at *"grafnen herunder viser, hvor mange danskere der er indlagt på sygehus på grund af coronavirus."*

Klager mente, at DR's daglige statistiske overblik over indlagte og døde er med til at misinformere og skræmme befolkningen til at tro, at sygeligheden og dødsraten er højere, end den er.

Grundlæggende drejer det sig om, i henhold til Statens Serum Institut (SSI) og Sundhedsstyrelsen, at patienter med corona i stort tal er indlagt med andre underliggende sygdomme og ligeledes dør med eller af disse sygdomme, hvor corona kan være en medvirkende variabel blandt to eller flere.

Klager har ret i – og det medgiver DR – at formuleringen i artiklen kunne være mere præcis.

Et vist antal af de daglige 'corona-indlagte' kan være indlagt med andet end corona. I DR's daglige overblik på dr.dk fremgår dette af en fodnote. DR har ikke overtrådt sine etiske retningslinjer, men fremlagt de oplysninger, der knytter sig til sagen.

Med hensyn til død har DR givet Klager et svar, hvor DR undlader at referere en væsentlig del af den diskussion, som man refererer til i notatet fra Statens Serum Institut. DR svarer, som om alle 277 undersøgte dødsfald – minus ét enkelt – skete på grund af corona. Det er dødsårsagerne for ukendte til, skriver SSI, men nøjes med at fastslå, at det var "sandsynligt" eller kunne ikke "udelukkes", at covid-19 var årsag eller medvirkende årsag til døden for de 276.

DR har dog i sit daglige overblik på dr.dk gjort opmærksom på dette i en fodnote til dødsgrafene, og det fremgår ligeledes af brødteksten, at mange, der bliver hårdt ramt af corona, også har andre alvorlige, underliggende sygdomme. Ifølge oplysningerne fra SSI, var corona formodentlig i et eller andet omfang medvirkende eller direkte årsag til dødsfaldene, men man savner konkret viden om sagen ud fra de tilgængelige data. DR har ikke i sin daglige, journalistiske fremstilling på dr.dk brudt sine egne etiske retningslinjer for fair og retvisende information i artiklen i det samlede overblik på dr.dk.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 10. november 2020